

SPRINKHANEN IN DE GROOTSTAD

Samenvatting van de symposiumvoordracht

Hendrik Devriese*

De agglomeratie Brussel behoort tot de best onderzochte gebieden van België. In totaal werden er reeds 17 species waargenomen :

Leptophyes punctatissima (BOSC)
Meconema thalassinum (DEGEER)
Conocephalus dorsalis (LATR.)
Tettigonia viridissima (L.)
Decticus verrucivorus (L.) *
Pholidoptera griseoptera (DEGEER)
Gryllus campestris L. *
Acheta domesticus (L.)
Gryllotalpa gryllotalpa (L.)

Tetrix undulata (SOWERBY)
Tetrix tenuicornis SAHLB.
Tetrix subulata (L.)
Stethophyma grossum (L.) *
Chorthippus brunneus (THUNB.)
Chorthippus biguttulus (L.)
Chorthippus parallelus (ZETT.)
Chorthippus montanus (CHARP.) *

Hiervan zijn er reeds vier verdwenen (met een asterisk aangeduid) ; het betreft soorten van moerassen en van droge, zandige gronden. Ook twee andere species van dit laatste biotoop zijn zeer sterk achteruitgegaan (T. tenuicornis en Ch. biguttulus).

De rijkste vindplaatsen liggen aan de rand van de stad, waar tengevolge van de aanleg van nieuwe wegen en verkavelingen grote braakliggende terreinen zijn ontstaan. Hier zijn tot zeven verschillende species te vinden, waarvan de meest opvallende Conocephalus dorsalis is, die massaal de voormalige steenbakkerijen bewoont. In de grootstad zelf komen slechts zelden sprinkhanen voor, omdat de percelen braakliggende grond er te klein zijn.

In door de mens gecreëerde biotopen vinden we toch sprinkhanen ; de rand van autowegen en spoorwegbermen worden bewoond door de verschillende Chorthippus-soorten, Tettigonia viridissima en aan de stadsrand door nog meer soorten. Zowat alle populaties worden gevormd vanuit dichtbij liggende gebieden.

In de stad zijn alle vindplaatsen te vergelijken met eilanden. De meeste zijn te vergelijken met continentale eilanden, en herbergen een restfauna, die ook kortvleugelige (niet vliegende) species kan omvatten zoals Ph. griseoptera. Sommige vindplaatsen lijken eerder op vulkanische eilanden : ze zijn plots ontstaan en worden bewoond door koloniserende soorten met een goed vliegvermogen, zoals Ch. brunneus. In Brussel is een typisch voorbeeld het Noordkwartier, dat sedert twintig jaar braak ligt. Opmerkelijk is het feit dat in Brussel op zulke plaatsen ook de kortvleugelige species Ch. parallelus en C. dorsalis aanwezig zijn. Vermoedelijk zijn deze beide soorten hier gekomen via langvleugelige (abberante) dieren, die men regelmatig in de populaties vindt.

* Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
Vautierstraat 31, 1040 BRUSSEL

RESUME : Dans l'agglomération de Bruxelles ont été trouvées 17 espèces, dont 4 (désignées par un astérisque) ont disparues depuis plusieurs décennies. Il s'agit surtout d'espèces de marécages et de pelouses sèches. Les sites les plus riches se trouvent au bord de la ville, où peuvent être observés jusqu'à sept espèces. Le centre de la ville, par contre, est très pauvre. Les bords des autoroutes et les chemins de fer sont les seuls endroits à héberger quelques espèces. Les sites à l'intérieur de la ville ressemblent à des îles. Les unes sont à comparer à des îles continentales, habitées par une faune trouvant son origine dans la faune présente avant la dégradation du milieu rural. Les autres, et le cas le plus typique à Bruxelles est le quartier du Nord, ressemblent à des îles volcaniques. Ils sont colonisés par des espèces capables de voler. Il est intéressant de voir qu'à Bruxelles Ch. parallelus et C. dorsalis, deux espèces brachyptères, sont présents, probablement à la suite de la colonisation par des individus abérants macroptères.